

A Fővárosi Ítéltábla a Dr. Varga Kata Ügyvédi Iroda (fél címe 4, ügyintéző: dr. Varga Kata ügyvéd) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek - a Keszau-Solder-Serec-L Kft. felszámoló (fél címe 1, ügyintéző: dr. Fekete László felszámolóbiztos) által képviselt I.rendű alperes neve (I.rendű alperes címe) I. rendű, a Törös Ügyvédi Iroda (fél címe 3, ügyintéző: dr. Törös Judit ügyvéd) által képviselt II.rendű alperes neve (II.rendű alperes címe) II. rendű, valamint korábban a Krasznai Ügyvédi Iroda majd az ECONOMIX Közgazdász Egyetemi Zrt. felszámoló (fél címe 2. ügyintéző: Börcsök Sándor felszámolóbiztos) által képviselt III.rendű alperes neve (III.rendű alperes címe) III. rendű alperesek ellen ingatlan-nyilvántartási bejegyzés törlése iránt indított perében - amely perbe a személyesen eljáró Felperesi beavatkozó (fél címe 5) a felperes pernyertessége érdekében beavatkozott - a Fővárosi Törvényszék 2015. február 6. napján kelt 4.P.21.323/2014/14. számú ítélete ellen a felperes részéről 15. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy - 15 napon belül - fizessen meg a II. rendű alperesnek 100.000 (Egyszázezer) forint plusz áfa összegű fellebbezési eljárási költséget.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A ... szám alatt lévő ... helyrajzi számú (perbeli) társasházi lakásingatlan 2003 óta vétel jogcímén a felperes tulajdonaként van nyilvántartva. Ezt az ingatlant az I. rendű alperes és a III. rendű alperes egyaránt biztosítésként ajánlotta fel a II. rendű alperesnek abban a kenőanyag értékesítési szerződésben, amelyet 2005. augusztus 23-án külön-külön kötöttek meg a II. rendű alperessel. Az I. rendű és a III. rendű alperesek „Partnerként” abban állapodtak meg a II. rendű alperessel, hogy 2005. szeptember 1-jétől öt éven keresztül személyenként 32.500 „literegység” ... terméket vásárolnak tőle a mindenkor érvényes árjegyzékben feltüntetett listaáron. A partnerek hozzájárultak ahhoz, hogy a perbeli ingatlanra vételi jogot és keretbiztosítéki jelzálogjogot jegyezenek be az eladó javára az ingatlan-nyilvántartásba. Megállapodásukat 2005. augusztus 23. napján két külön közjegyzői okiratba foglalták, melyekben a II. rendű alperest hitelezőként és zálogjogosultként, míg az I. és a III. rendű alpereseket partnerként, vevőként, illetve zálogkötelezettként, a felperest zálogkötelezettként, a beavatkozót pedig kezesként tüntették fel. Mindkét okirat 1. fejezetének a II. részében határozták meg azokat a szerződéses kötelezettségeket, amelyek a kenőanyag vásárláson felül terheltek a partnereket. A II/1.

pontban kikötötték, hogy a partnerek csak ... terméket használnak, forgalmaznak és reklámoznak, melyeket a szerződés mellékletében megjelölt bruttó fogyasztói ár alatt nem értékesíthetnek. A II. rendű alperes vállalta, hogy előre megfizeti a partnerek részére a ... termékek forgalmazása után járó 65.000.000 forint plusz áfa összegű „szolgáltatási díjat”, és a fáradt olajat elszállítja. A partneri kötelezettségek teljesítésének biztosítására az I. rendű és a III. rendű alperesek vállalták, hogy saját költségükön keretbiztosítéki jelzálogjogot jegyeztetnek be a perbeli ingatlanra az ingatlan-nyilvántartásba [1. fejezet II/2. pont]. A közjegyzői okiratok 2. fejezete tartalmazza az egyetemleges keretbiztosítéki ingatlan jelzálogszerződést, melyben a felperes hozzájárult, hogy a tulajdonában lévő lakásingatlant 13.512.000 forint, továbbá 40.625.000 forint és járulékai erejéig keretbiztosítéki jelzálogjoggal terheljék meg. A szerződések alapján 2005. augusztus 24-ei hatállyal 40.625.000 forint és 13.512.000 forint erejéig keretbiztosítéki jelzálogjogot jegyezték be az ingatlan-nyilvántartásba a II. rendű alperes javára. A II. rendű alperes 2007. június 4-én az I. rendű és a III. rendű alperessel megkötött kenőanyag értékesítési szerződéseket azonnali hatállyal felmondta, és a partneri tartozások beszedése érdekében bírósági végrehajtást indított, melynek keretében 2009. július 7-ei hatállyal 54.137.000 forint és járulékai erejéig végrehajtási jogot jegyezték be a perbeli ingatlanra. Az I-III. rendű alperesek megkísérelték a szerződésből eredő tartozások rendezését, melynek érdekében az I. és a III. rendű alperesek 2007. augusztus 22. napján elismerték a tartozásukat, amit a 2009. november 11-ei írásbeli megállapodásban megerősítettek és vállalták, hogy a teljes tartozás kiegyenlítése végett 2009. december 31. napjáig megfizetnek 81.000.000 forintnak megfelelő összegű eurót a II. rendű alperesnek. A felperes a megállapodás tervezetét kézhez vette, de ügyvédje útján úgy nyilatkozott, hogy nem vesz részt a szerződés megkötésében. A Gazdasági Versenyhivatal 2008-ban versenyfelügyeleti eljárást indított annak vizsgálatára, hogy a kenőanyag értékesítési szerződések sértik-e a versenyjogi szabályokat. A Gazdasági Versenytanács megállapította, hogy a ... termékek bruttó fogyasztói ár alatti értékesítésének a kizárása, továbbá a beszerzési forrás kizárólagos megjelölése, sérti a gazdasági verseny korlátozásának a tilalmát.

Az elsőfokú bíróság 66.P.25.852/2009/60. számú ítéletével megállapította, hogy a 2005. augusztus 23-án megkötött kenőanyag értékesítési szerződések II/1. és a III/1. pontjai egyaránt semmiek, de a szerződések a semmis kikötések nélkül is érvényesen létrejöttek, míg ezt meghaladóan elutasította a keresetet. A Fővárosi Ítéltábla 7.Pf.21.227/2013/3. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét - a fellebbezési kérelem, illetőleg a fellebbezési ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül - hatályon kívül helyezte. Meghagyta az elsőfokú bíróságnak, hogy hívja fel a felperest a határozott kereseti kérelem előterjesztésére, majd a kereseti kérelem és ellenkérelem korlátai között, de a teljes keresetet kimerítve hozza meg az érdemi döntését, és indokolja valamennyi rendelkezését.

A megismételt eljárás során módosított keresetében a felperes az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (Inyvtv.) 63. § (1) bekezdés a) pontja értelmében elsődlegesen annak tűrésére kérte kötelezni az I-III. rendű alpereseket, hogy töröljék az ingatlan-

nyilvántartásból a perbeli ingatlant terhelően a II. rendű alperes javára 40.625.000 forint és járulékai, valamint 13.512.000 forint és járulékai erejéig bejegyzett keretbiztosítéki jelzálogjogot (4.P.21.323/2014/4. számú beadvány és az 5. sorszámú jegyzőkönyv). Vagylagosan érvényesített másodlagos keresete a közjegyzői okiratba foglalt szerződések 1. fejezete II. és III. részei érvénytelenségének a megállapítására irányult. Elsősorban arra hivatkozott, hogy a szerződések minimális fogyasztói árra vonatkozó kikötései sértik a versenyjogi szabályokat, ezért azok a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (régi Ptk.) 200. § (2) bekezdése értelmében jogszabályba ütköznek. Álláspontja szerint a szerződések nem felelnek meg a régi Ptk. 201. § (1) bekezdésében meghatározott egyenértékűségi, illetve visszterhességi jogelvnek sem, mivel a 2×32.500.000 forint plusz áfa összegű szolgáltatási díjat kizárólag a kenőolaj-vásárlási kvótákhoz igazították, és nem vették figyelembe az I. és a III. rendű alpereseket terhelő további szolgáltatásokat (például: kizárólagosság, reklámozás, ártartás). Ebből következően a II. rendű, valamint az I. és a III. rendű alperesek között valószínűleg kölcsönügylet jött létre, és csupán színlelték a kenőolaj értékesítést. Az ügylet valódi tartalmával nem volt tisztában, így tévedése ugyancsak a szerződés érvénytelenségét alapozza meg. A másodlagos kereseti kérelem mellett azzal érvelt, hogy hatékony jogvédelme indokolja a szerződés részleges érvénytelenségének a megállapítását (4.P.21.323/2014/11. számú beadvány).

Az I. és a III. rendű alperesek a kereset teljesítését nem ellenezték, a megismételt eljárásban érdemi nyilatkozatot nem tettek.

A II. rendű alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Vitatta a felperes által megjelölt érvénytelenségi okok fennállását, és elévülési kifogást terjesztett elő arra hivatkozással, hogy a felperes elmulasztotta az egyéves megtámadási határidőt.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy a II. rendű és az I. rendű alperesek, valamint a II. és a III. rendű alperesek által 2005. augusztus 23-án megkötött kenőanyag értékesítési szerződések II/I.5. pontjai semmisek. Ezt meghaladóan elutasította a keresetet, és a felperest 1.200.000 forint plusz áfa összegű, a beavatkozót 800.000 forint plusz áfa összegű perköltség megfizetésére kötelezte a II. rendű alperes részére. A felperest 2.837.500 forint, a II. rendű alperest 562.500 forint eljárási illeték megfizetésére kötelezte az állam javára.

Döntésének jogi indokolása szerint először a felperes perbeli legitimációját vizsgálta, és megállapította, hogy az Inyvtv. 62. § (1) bekezdés a) pontja értelmében a felperes alappal fordulhatott a bírósághoz a II. rendű alperes jogait megalapozó szerződés érvénytelenségére hivatkozással. Rámutatott: a régi Ptk. 234. § (1) bekezdése értelmében a szerződés semmisségére való hivatkozás nincsen határidőhöz kötve, de a megtámadását a tévedés felismerésétől, illetőleg a feltűnően aránytalan előnyt tartalmazó szolgáltatás teljesítésétől számított egy éven belül kell foganatosítani [régi Ptk. 236. § (1) bekezdése és a (2) bekezdés a) pontja]. A Versenytanács határozata, illetve annak értelmezése tárgyában a Gazdasági Versenyhivatal elnökhelyettesének a bírósághoz intézett tájékoztatása alapján megállapította, hogy a kenőanyag értékesítési szerződéseknek a bruttó

fogyasztói ár alatti értékesítését korlátozó rendelkezése alkalmas volt a gazdasági verseny korlátozására. Ezt a kikötést a közjegyzői okiratok 1. fejezetének a II./I.5. pontjai is tartalmazzák, ezért azokat a régi Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján semmisnek minősítette. A beavatkozó személyes előadása és ... tanúvallomása alapján arra a következtetésre jutott, hogy az I-III. rendű alperesek a jogszabályba ütköző kikötés nélkül is megkötötték volna a szerződést, vagyis a szerződés egésze nem dőlt meg, ezért a régi Ptk. 239. § (1) bekezdése értelmében csupán a szerződések részleges érvénytelenségének a megállapítására szorítkozott. A beavatkozó személyes előadása ellenére sem látta megállapíthatónak, hogy a kenőanyag értékesítési szerződés valóságos célja az I. és a III. rendű alperesek részéről a szolgáltatási díj megszerzése volt, minek következtében a kenőanyag értékesítési szerződés kölcsönszerződést leplezett. A II. rendű alperes részéről ugyanis kizárhatónak tartotta a színlelést, mivel a II. rendű alperes célja egyértelműen kenőolajanyag szállítási szerződés megkötése volt. Ezt alátámasztotta ... tanúvallomása is, aki megerősítette, hogy a II. rendű alperes által juttatott pénzösszeg a 13 autómárka árusítására alkalmas, az ... autópálya mellett kialakítandó autópálya felépítésére lett volna felhasználva, amely nyilvánvalóan megnövekedett olajcsere szükségletet idézett volna elő, vagyis az átadott pénzösszeget jutalékként írták volna jóvá. A felek valós ügyleti akarata tehát nem kölcsönnyújtásra, hanem kenőolaj szállítására irányult, így a színleltség okán fennálló semmisségre való hivatkozást nem találta megalapozottnak. Álláspontja szerint a felperes nem jelölt meg olyan jogszabályban meghatározott semmisségi okot, amely az „egyenértékűség, illetőleg a visszterhesség” elvébe ütköző érvénytelenséget alátámasztaná. Ebből kiindulva a „nem létező semmisségi ok” vizsgálatát mellőzte, és azt feltűnő értékaránytalanság címén fennálló megtámadási okként vette figyelembe. A II. rendű alperes elévülési kifogása folytán először a régi Ptk. 236. § (2) bekezdés c) pontjában meghatározott megtámadási határidő betartását vizsgálta. Rámutatott: a II. rendű alperes a szolgáltatások közötti feltűnő aránytalanság miatt nem szenvedett sérelmet, az I. és a III. rendű alperesek pedig a szerződés 2007. június 4-ei - II. rendű alperesi felmondáson alapuló - megszűnéséig nem tettek erre utaló nyilatkozatot. A szerződés megszűnésétől számított egy éves megtámadási határidőt a felperes elmulasztotta, hiszen hozzávetőleg négy év elteltével, a 2011. június 6. napján előterjesztett 32. sorszámú beadványában hivatkozott először erre az érvénytelenségi okra. E késedelemre visszavezethetően a régi Ptk. 325. § (1) bekezdése szerint a feltűnő értékaránytalanságra alapított megtámadás nem vezethet eredményre. Emellett azt is vizsgálta, hogy az elévülés nyugvásának a feltételei teljesültek-e [rég Ptk. 326. § (2) bekezdése]. Kifejtette: a 2009. november 11-ei megállapodás előkészítéséről a felperes is értesült, így a szolgáltatások közötti esetleges aránytalanságot már akkor észlelhette, vagyis az 1 év és 7 hónappal későbbi igényérvényesítése mindenképpen elkéssett. Ettől függetlenül rámutatott: a felek komplex szállítási szerződése a II. rendű alperes részéről olyan mellékkötelezettség vállalást is tartalmazott, amely kétségesse teszi a szolgáltatások értéke közötti feltűnő aránytalanság meglétét. A tévedésre alapított megtámadással kapcsolatban megjegyezte, hogy a felperes felhívás ellenére sem bizonyította, hogy a szerződéssel kapcsolatos tévedését az I-III. rendű alperesek okozták, avagy azt felismerhették. Visszautalt arra az okfejtésére, miszerint nem volt bizonyított, hogy az I-III. rendű alperesek színlelték a kenőanyag

értékesítési szerződést és valójában kölcsönszerződést kötöttek. A színleltség bizonyítatlansága folytán a felperes eleve sikertelenül hivatkozott arra, hogy tévedett a zálogjoggal biztosított ügylet valódi tartalmában, ezért ez a megtámadási ok sem lehetett eredményes. A felperes e tekintetben is elmulasztotta a tévedés felismerésétől számított egyéves megtámadási határidőt, hiszen a 2009. november 11-én aláírt megállapodás tervezetét, már 2009. október 29-én megkapta és abból megismerhette kötelezettségvállalásának a pontos mértékét. Nem tartotta szükségesnek a felek szerződését közokiratba foglaló közjegyző meghallgatását, mivel az érvénytelenségi okokkal kapcsolatos kereset e nélkül is eldönthető volt. A magánokiratok és a közjegyzői okiratok elemzése alapján megállapította, hogy az azokban foglalt megállapodás tartalma lényegében megegyező, az esetleges eltérésnek pedig azért nem lehet ügydöntő jelentősége, mivel nincsen annak akadálya, hogy a felek közös megegyezéssel módosítsák a megállapodásukat. A dr. ... meghallgatására irányuló indítványt azért utasította el, mivel a felperesnek az I. és a III. rendű alperes teljesítőképességéről alkotott véleménye nem jutott ügydöntő jelentőséghez, hiszen a felperes a tévedésen alapuló egyéves megtámadási határidőt elmulasztotta. A Pp. 81. § (1) bekezdése alapján a pernyertesség-pervesztesség arányában osztotta meg a felek között a perköltségeket, melynek körében a korábbi fellebbezési eljárásban felmerült ügyvédi költséget és az azzal kapcsolatos fellebbezési eljárási illetéket is elszámolta.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes jelentett be fellebbezést, melyben elsődlegesen annak a hatályon kívül helyezését, másodlagosan a megváltoztatását és a kereset maradéktalan teljesítését kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ismét lényeges eljárási hibákat vétett, mivel ítéletének a rendelkező részében alkalmazott megjelölései arra utalnak, hogy a magánokiratban foglalt szerződés érvénytelenségét állapította meg, holott a közokiratba foglalt szerződés érvénytelenségének a megállapítását kérte. Sétrelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem adott egyértelmű és konkrét tájékoztatást a bizonyítási kötelezettség tartalmáról, ezzel megsértve a Pp. 3. § (3) bekezdésében meghatározott eljárási szabályt. Fenntartotta, hogy a jogvita eldöntése szempontjából elengedhetetlen lett volna a közokiratot szerkesztő közjegyző és dr. ... tanúkenti meghallgatása. Az ügy érdemét tekintve továbbra is ügydöntő jelentőséget tulajdonított a magánokiratba és a közokiratba foglalt szerződések közötti eltéréseknek. Hangsúlyozta, hogy a közokiratban összemosódtak a szolgáltatási díjelőlegre, az ártartására, valamint a kizárólagosságra vonatkozó kötelezettségvállalások, és ennek az eltérésnek az indoka - a tanú bizonyítás hiányában - nem derült ki. Kétségbe vonta, hogy a szerződés színleltségének a bizonyítása nem történt meg, mivel álláspontja szerint ... vallomása egyértelműen alátámasztotta, hogy a II. rendű alperes részéről valójában kölcsönnyújtásra került sor. Vélekedése szerint a felek nyilatkozata e tekintetben egybehangzó volt, amit a 2012. július 5-ei beadványában a beavatkozó is megerősített, így a Pp. 163. § (2) bekezdése értelmében az ügyletet kölcsönnek kellett volna tekinteni. Vitatta, hogy tévedését a 2009. novemberi megállapodás előkészítése során fel kellett volna ismernie, mivel - álláspontja szerint - az I-III. rendű alperesek még ekkor is meg akarták tévesztetni, hiszen helytállási kötelezettsége eredetileg nem volt ilyen jelentős mértékű. Vitatta annak a

következtetésnek a helyességét is, hogy a felek a kötelező minimálárra vonatkozó ártartási kikötés nélkül is megkötötték volna a szerződést.

Az elsőfokú bíróság ítéletének - fellebbezés hiányában - jogerőre emelkedtek azok a rendelkezései, amelyekkel az I-III. rendű alperesek által kötött kenőanyag értékesítési szerződések II/I.5. pontjainak a semmisségét megállapította [Pp. 228. § (4) bekezdés]. Ezeket a rendelkezéseket a Fővárosi Ítéltábla felülbírálata nem érintette.

A felperes fellebbezése megalapozatlan.

Az elsőfokú bíróság hiánytalanul felderítette a tényállást, arra alapított érdemi döntésével - annak a fellebbezéssel támadott rendelkezésével - a Fővárosi Ítéltábla egyetértett, de a hozzáfűzött jogi indokolást nem minden tekintetben osztotta, ezért azt a következők szerint módosította.

A Fővárosi Ítéltábla előrebocsátja, hogy hatályon kívül helyezésre okot adó lényeges eljárási szabálysértést nem észlelt, és a jogvita eldöntéséhez további bizonyításra sem volt szükség, ezért az ügy érdemében hozta meg a döntését [Pp. 253. § (1) bekezdés].

Fellebbezés hiányában a Fővárosi Ítéltábla nem vizsgálhatta az elsőfokú bíróság ítéletének azokat a rendelkezéseit, amelyek az I-III. rendű alperesek által kötött kenőanyag értékesítési szerződések részleges semmisségének a megállapítására vonatkoznak, így abban a kérdésben sem foglalhatott állást, hogy a kereseti kérelem és ellenkérelem korlátai lehetővé tették-e ezeknek a rendelkezéseknek a meghozatalát, és fennálltak-e a megállapítási kereset érvényesítésének az eljárásjogi feltételei. E rendelkezésekkel kapcsolatban a felperes csupán arra mutatott rá: számára nehézségeket okoz azok értelmezése, mert a rendelkező részből nem tűnik ki, hogy a megállapítások a közokiratba foglalt szerződésekre vonatkoznak-e. A felperesnek ez a kifogása azért nem vet fel aggályokat az elsőfokú bíróság ítéletének a megszüvegezésével szemben, mert - amint arra az elsőfokú bíróság helytállóan rámutatott - a magánokirat és a közjegyzői okirat lényegében ugyanazt a kenőanyag értékesítési szerződést tartalmazza, hiszen azonos a tartalmuk, vagyis az eltérő alaki kellékekkel rendelkező okiratokba foglalt szerződések nem tekinthetők két szerződésnek. Az elsőfokú bíróság által semmisnek nyilvánított kikötést is mind a két okirat tartalmazza, azok azonos sorszám alatt vannak feltüntetve, és a megfogalmazásuk is szó szerint egyező. Abban a partner arra vállalt kötelezettséget, hogy a ...-tól megvásárolt termékeket nem értékesíti a 4. számú mellékletben megjelölt bruttó fogyasztói ár alatti áron. (A II/I.5. számú kikötés a magánokirat 2. oldalán, a közjegyzői okirat 4. oldalán található.) Ezek szerint egyértelműen beazonosítható az a szerződési kikötés, amely az elsőfokú bíróság ítélete szerint semmisnek minősül.

A felperes elsődleges keresetében arra hivatkozással kérte az ingatlanára bejegyzett zálogjog és végrehajtási jog törlését, hogy érvénytelen az általa megkötött zálogszerződés. Saját szerződése érvénytelenséget elsősorban a kenőanyag értékesítési szerződés semmisségére vezette vissza, míg másodszorban megtámadási okokra hivatkozott. A semmiség kapcsán érvelésének az volt a lényege, hogy a semmis szerződés

biztosítására kötött zálogszerződéshez nem fűződhet joghatás, nyilvánvalóan azt is semmisnek kell tekinteni.

Az érvénytelenségi okok felperes által megjelölt sorrendje a bíróságot is köti, ezért először azt kellett vizsgálni, hogy a kenőolaj értékesítési szerződés jogszabályba ütközik-e (P.21.323/2014/4., 11. sorszámú beadványok és az 5. sorszámú jegyzőkönyv). A felperes e tekintetben azzal érvelt, hogy a Versenytanács már megállapította, hogy a kenőanyag értékesítési szerződéseknek a versenyjogi szabályokat sértő rendelkezései jogszabályba ütközőek, és a részleges semmisség maga után vonja a teljes szerződés érvénytelenségét, hiszen a szerződésből eredő kötelezettségek ellenértéke külön-külön nem került meghatározásra, ezért azokat oszthatatlan szolgáltatásnak kell tekinteni. Ezzel az érveléssel kapcsolatban helytállóan fejtette ki az elsőfokú bíróság, hogy a versenyjogi szabályokba ütköző szerződéses kikötés mellőzése az I. és a III. rendű alperes szempontjából előnynek minősül, így ők a szerződést e kikötés nélkül is nyilvánvalóan megkötötték volna. A II. rendű alperes ezt a kikötést nem tekintette lényegesnek, ezért annak mellőzése az ő szerződéskötési szándékán sem változtatott volna.

E mellett a Fővárosi Ítéltábla arra is rámutat: alapvető jelentőséget kell tulajdonítani annak, hogy a felek szerződése a részleges érvénytelenség szabályozására is kiterjedt: abban állapodtak meg, hogy egy rendelkezés érvénytelensége a többi rendelkezés érvényességét nem érinti (a közokiratba foglalt szerződés 1. fejezetének a IV/2. pontja). Ezzel a megállapodással összhangban az I-III. rendű alperesek a Versenytanács határozatának a kézhezvétele után is kifejezésre juttatták, hogy a kifogásolt kikötés nélkül is fenntartják a szerződést, hiszen az I. és a III. rendű alperesek a 2009. november 11-ei megállapodásban elismerték a tartozásukat, és a tartozás rendezéséről is megállapodtak a II. rendű alperessel. A felek megegyezése a szerződés megerősítésének minősül, melynek tükrében nem állapítható meg, hogy a Versenytanács által kifogásolt rendelkezés semmissége miatt a teljes szerződés megdőlt [rég Ptk. 239. § (1) bekezdés]. A szerződés részleges érvénytelensége viszont nincsen hatással a felperes által vállalt zálogkötelezettségre.

A Fővárosi Ítéltábla maradéktalanul egyetértett az elsőfokú bíróságnak azzal az okfejtésével, hogy nem állapítható meg a kenőanyag értékesítési szerződés színleltisége, ezért a Pp. 254. § (3) bekezdése értelmében e tekintetben visszautal az elsőfokú bíróság ítéletének a jogi indokolására, amit csupán a fellebbezésre tekintettel egészít ki a következőkkel.

A kenőanyag értékesítési szerződés tartalma eleve kizárja a kölcsönügylet leplezését, hiszen a kölcsön lényeges tartalma szerint az adós csupán pénzzolgáltatásra - a kölcsön visszafizetésére - vállal kötelezettséget, de e mellett más jellegű kötelezettségek nem terhelik [rég Ptk. 523. § (1) bekezdés]. Az I. és a III. rendű alperesek viszont nem a pénz visszafizetésre vállaltak kötelezettséget, hanem arra, hogy a szolgáltatási díj fejében ... termékeket vásárolnak a II. rendű alperestől, és a rendelkezésükre bocsátott pénzt a termékek vételárának az elszámolásakor jutalékként jóváírják.

Az is a színlelés ellen szól, hogy az I. és a III. rendű alperesek megkezdték a partneri kötelezettségeik teljesítését, hiszen valóban vásároltak ... termékeket a II. rendű alperestől, ami megerősíti, hogy a szerződés megfelelt a valós üzleti akaratuknak.

Itt jegyzi meg a Fővárosi Ítéltábla, hogy a felperes akkor sem szabadulhatna a zálogkötelezettség alól, ha bebizonyosodott volna, hogy az I-III. rendű alperesek valójában kölcsönszerződést színleltek. A felperes ugyanis a szerződésből eredő valamennyi partneri tartozás biztosítását vállalta, amely kiterjedt a szolgáltatási díj visszatérítésére is (a közokirat 2. fejezetének 3. pontja). Tartalmát tekintve ez a kötelezettségvállalás teljes egyezőséget mutat azzal, amikor a zálogkötelezett pénzkölcsön visszafizetésére nyújt biztosítékot. Ennélfogva a felperesnek tisztában kellett lennie azzal, hogy a zálogkötelezettség akkor is terhelni fogja, ha a partnereknek vissza kell fizetniük a szolgáltatási díj teljes összegét.

A Fővárosi Ítéltábla abban is osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját, hogy a régi Ptk. rendelkezéseiből nem vezethető le a „visszterhesség, illetve egyenértékűség elvének” a megsértéséhez fűződő semmisségi ok. A régi Ptk.-ban nem található olyan kötelező erejű rendelkezés, amely előírná, hogy a szolgáltatás ellenében egyenértékű ellenszolgáltatást kell kikötni, és az ettől való eltérés a semmisség jogkövetkezményét vonja maga után. A régi Ptk. 201. § (1) bekezdése kifejezetten lehetővé teszi az abban foglalt főszabálytól való eltérést, annak kimondásával, hogy a kikötött szolgáltatásért akkor jár ellenszolgáltatás, ha a szerződésből vagy a körülményekből más nem következik. A diszpozitivitás alapelve lehetővé teszi a felek számára a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás kötöttségek nélküli meghatározását, hiszen a régi Ptk. 200. § (1) bekezdése értelmében a szerződés tartalmát szabadon állapíthatják meg, azaz nem korlátozhatóak a szolgáltatás és ellenszolgáltatás tartalmának, valamint az értékének a meghatározásában.

Az elsőfokú bíróság azonban megsértette az eljárási szabályokat azzal, hogy nem vette figyelembe a kereseti kérelem korlátait [Pp. 215. §-a], amikor az előzőekben megjelölt „nem létező” semmisségi okot a szolgáltatások közötti feltűnő értékaránytalanságon alapuló megtámadási oknak tekintette. Erre a megtámadási okra ugyanis a felperes nem hivatkozott, az elbírálásához szükséges tényállást nem terjesztette elő, így az elsőfokú bíróság okfejtése csupán feltevéseken alapul. Ennek az eljárási szabálytalanságnak az orvoslása végett a Fővárosi Ítéltábla mellőzte az elsőfokú bíróság ítéletéből a feltűnő értékaránytalanságra vonatkozó okfejtést.

A Fővárosi Ítéltábla abban is maradéktalanul egyetértett az elsőfokú bírósággal, hogy a zálogszerződés tévedésre alapított megtámadásának törvényi feltételei sem teljesültek. A megtámadás megalapozatlanságát alátámasztó részletes okfejtés további kiegészítésre nem szorul, ezért a Fővárosi Ítéltábla e tekintetben is visszautal az elsőfokú bíróság helytálló jogi indokolására [Pp. 254. § (3) bekezdés].

A felperes másodlagos keresetében ugyanazon érvénytelenségi okok alapján kérte a zálogszerződés érvénytelenségének a megállapítását, mint amelyekre az elsődleges kereset kapcsán hivatkozott. Az előzőekben már

kifejtésre került, hogy ezek az érvénytelenségi okok nem állnak fenn, így nyilvánvalóan alaptalan a felperes másodlagos keresete is. E mellett a megállapítási kereset érvényesítésének a Pp. 123. §-ában meghatározott konjunktív eljárásjogi feltételei sem teljesültek. Megállapítási kereset előterjesztésére ugyanis jogmegóvási szükséglet esetén is csak akkor van lehetőség, ha a felperes a jogviszony természeténél fogva vagy valamely más okból nem követelhet teljesítést. A felperes azonban az elsődleges keresetében az érvénytelenség jogkövetkezményeinek a levonását kérte, vagyis tartalmát tekintve teljesítési (marasztalási) keresetet érvényesített, így nincs helye megállapítási kereset előterjesztésének.

Mindezekre figyelemmel a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét - a jogi indokolás módosítása mellett - helybenhagyta.

A Pp. 78. (1) bekezdése alapján az eredménytelenül fellebbező felperes köteles megtéríteni a II. rendű alperes részére a jogi képviselete ellátásával felmerült fellebbezési eljárási költségét. Ennek összegét a Fővárosi Ítéltábla a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontja és a (4)-(6) bekezdései alapján, a tényleges ügyvédi tevékenység arányában mérlegeléssel állapította meg, amelyhez a 4/A. § (1) bekezdése szerint hozzáadódik az áfa.

Az Itv. 51. § (1) bekezdése értelmében a felperes mentesült a fellebbezési eljárási illeték ismételt megfizetése alól, ezért a le nem rótt illetékről határozni nem kellett.

Budapest, 2015. október 28.

Dr. Sághy Mária s. k.
a tanács elnöke

Dr. Csordás Csilla s. k. Dr. Kincses Attila s. k.
előadó bíró bíró